

III JORNADA D'ATENCIÓ COMPARTIDA EN AL·LÈRGIA

Àrea Integral de Salut Barcelona Esquerra
Divendres, 8 d'abril de 2016
HOSPITAL SANT JOAN DE DÉU
Grup Clínic d'Al·lèrgia de l' AIS-BE

ACTUACIÓ DE LA INFERMERA EN LES AL·LÈRGIES ALIMENTÀRIES A L'ATENCIÓ PRIMÀRIA

Inf. Montserrat Gajans Mengod
CAPIBE

PREVENCIÓ I PROMOCIÓ DE LA SALUT

- Protocol d'activitats preventives i de promoció de la salut a l'edat pediàtrica. Infància amb salut.

- mesures generals de prevenció d'al·lèrgia alimentària
- importància dels antecedents familiars

MESURES GENERALS DE PREVENCIÓ D'AL·LÈRGIA ALIMENTÀRIA

- Mantenir l'al·letament matern exclusiu fins els 6m
- Introducció d'aliments nous d'un en un i començant en petites quantitats.
- Esperar 3 dies abans d'introduir un altre aliment nou
- Oferir aliments cuinats de forma variada
- No restringir aliments de forma innecessària

IMPORTÀNCIA DELS ANTECEDENTS FAMILIARS

- Si el pare o mare és al·lèrgic : hi ha el **doble** de possibilitats que el nen presenti una al·lèrgia
- Si el pare i la mare són al·lèrgics el nen té 4-6 vegades més la possibilitat de presentar una al·lèrgia alimentària
- En aquelles famílies on la prevalença d'al·lèrgia és alt, important que es continuï amb alletament matern fins els 6 mesos

ACTUACIÓ DE LA INFERMERA PEDIÀTRICA EN LES AL·LÈRGIES ALIMENTÀRIES A L'AP

- **Anamnesi**
- **Valoració Signes i Síntomes atribuïts a A.A**
- **Actuació de la infermera**

Recollir les dades dels símptomes

- Cutànies , digestives, respiratòries , cardiovasculars i anafilàctics
- Temps d'aparició i durada

Dades del tipus d'aliment

- Identificar l'aliment
- Registrar si és cru , cuinat, pelat o inhalat
- Quantitat ingerida, tolerància prèvia i aliments ocults

Característiques del nen

- Edat i estat de salut
- Estat nutricional
- Antecedent personals i familiars

Valoració

Signes i Síntomes atribuïts a A.A

Síntomes cutànies: són les més freqüents

- Ronxets vermells, Urticària, èczema.
- inflamació de cara o extremitats ,edema
- Picor o inflamació de llavis , llengua o boca

Síntomes digestius:

- Dolor abdominal,
- Nàusees
- Vòmits i/o diarrea, sang en femta
- Aversió a l'aliment

Valoració

Signes i Síntomes atribuïts a A.A

Afectació vies respiratòries:

- Moquejar o nas tapat, rinitis,
- Esternuts, tos ,ronquera
- Respiració sibilant, sensació d'ofec,
- Dificultat per engolir

Afectació Cardiovascular: mareig o desmai

Signes anafilàctics: mareig, desmai, hipotensió
arítmia i síncope

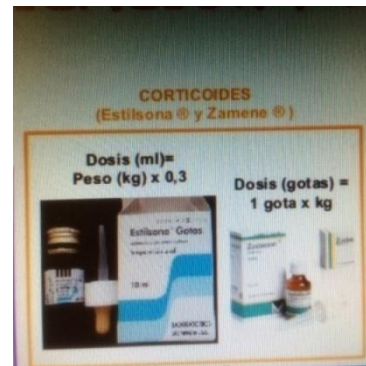
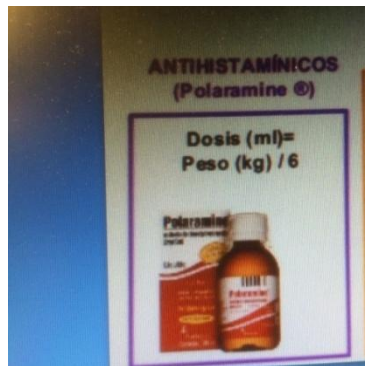
Actuació de la infermera

- Administració medicació prescrita pel pediatra
- Educació Sanitària en les A.A ja diagnosticades
 - ✓ Explicar mesures de Prevenció en al·lèrgies alimentàries ja diagnosticades
 - ✓ Facilitar informació a la família en l'escolarització del nen
 - ✓ Webs de consulta
- Activitat comunitària : escola/llar d'infants

Actuació de la infermera

Administració medicació prescrita

- Antihistamínicos
- Corticoides
- Preparar Adrenalina

Actuació de la infermera

Educació Sanitària en les A.A ja diagnosticades

- Explicar a pares, cuidadors i nens els signes i símptomes d'una al·lèrgia Alimentària.
- Explicar com actuar davant una A.A
- Explicar com prevenir-les
- Explicar com administrar l'adrenalina auto injectable i vigilar les caducitats
- Facilitar tríptic : “Guia de anafilaxia para pacientes”

Figura 3. Forma de administració de la adrenalina autoinyectable

- ▶ Agarre el autoinyector con la mano dominante, con el pulgar al lado de la tapa gris de seguridad.
- ▶ Con la otra mano quite la tapa gris de seguridad.
- ▶ Sujete el autoinyector a una distancia de aproximadamente 10 cm de la parte externa del muslo.
- ▶ El extremo negro debe apuntar hacia la parte externa del muslo.
- ▶ Clávelo energícamente en la parte externa del muslo de manera que el autoinyector forme un ángulo recto (ángulo de 90°) con el mismo.
- ▶ Mantenga el autoinyector en esa posición durante 10 segundos. El autoinyector debe retirarse y desecharse de forma segura.
- ▶ Masajea la zona de la inyección durante 10 segundos.

¿Qué es la ANAFILAXIA?	¿Cómo se reconoce la ANAFILAXIA?	¿Cómo se trata la ANAFILAXIA?
La anafilaxia es una reacción alérgica grave de instauración rápida y que puede llegar a ser mortal. Todo sustancia que pueda ocasionar una anafilaxia se conoce con el nombre de ALÉRGICO Las causas más frecuentes de anafilaxia son alimentos, fármacos y picaduras de insectos (abejas, avispas) Cuando existe afectación de los vasos sanguíneos con presión arterial disminuida y pulso débil se habla de SHOCK ANAFILÁCTICO. ES UNA SITUACIÓN DE MÁXIMA GRAVEDAD.	Se trata de un cuadro clínico complejo con síntomas sugestivos como: Síntomas a nivel cutáneo: Erticaria/eritema, picor generalizado, hinchazón, urticaria y/o hinchazón, y/o enrojecido (labios, genitales) Síntomas en otros órganos: nasales: Dolor, hinchazón en el pecho (garg), sensación de hinchazón en la garganta. digestivos: Dolor abdominal, náuseas, vómitos, diarrea. cardíacos: Palpaciones, mareo, lipoteo de tensión arterial. En casos extremos puede llegar a la pérdida del conocimiento.	Adrenalina (epinefrina) La adrenalina es el fármaco más eficaz para el tratamiento de la anafilaxia. La vía intravenosa (IV) es la vía más adecuada del mundo en lo que a elección. En la actualidad, hay disponibles dispositivos autoinyectables de adrenalina con dos dosis de acción: • 0,3 miligramos o 300 microgramos (correspondiente a la dosis adulta) • 0,15 miligramos o 150 microgramos (también son dosis equivalentes) Para niños de 10 a 25 kg es razonable la prescripción de la dosis de 0,15 mg o 150 mcg y para mayores de 25 kg y adultos, la de 0,3 mg o 300 mcg. • Realizar inyecciones y autoinyecciones con una realización sencilla, rápida y complementaria • Debe utilizarse inmediatamente si se produce la anafilaxia que usted presenta síntomas que no mejoran o empeoran. La administración de la vía intravenosa es la más adecuada con un spray y cámara (4 hrs a la dosis e a cada 10 minutos). Siempre debe existir un centro de urgencias médicas con la utilización de un autoinyector de adrenalina. El autoinyector de adrenalina no sustituye a la atención médica urgente.

¿Qué puedo hacer ante un cuadro de ANAFILAXIA?	¿Dónde puedo ampliar los conocimientos sobre ANAFILAXIA?	Guía de Anafilaxia para pacientes
Usted deberá ser instruido en identificar los signos que sugieran que está teniendo una anafilaxia para poner en marcha un plan de actuación que consistirá en: Informar a un acompañante de su situación (si es posible) Presionar si debe auto-administrarse la adrenalina autoinyectable, y si es así, hacerlo inmediatamente Siempre el número de emergencias (112) o activar el Servicio de Urgencias más cercano. El paciente debe mantenerse tumbado. Si ha sufrido una anafilaxia, debe valorarse la necesidad de llevar una placa o brazalete de identificación sobre su alergia.	Guía Gratuita Guía de Actuación en Anafilaxia para pacientes www.sad.org www.infoalergy.org www.life-saver.org Si usted ha sufrido un episodio de anafilaxia debe ser evaluado por un alergólogo de forma preferente. Materiales divulgativos creados con la colaboración de:	Materiales divulgativos creados con la colaboración de:

Actuació de la infermera

Prevenició en les A.A ja diagnosticades

- Llegir bé les etiquetes : Comprovar la llista d'ingredients
- Facilitar llistats als pares dels aliments, additius i medicaments que poden contenir l'al·lergen que s'ha d'evitar
- Vigilar els dinars fora de casa
- Cuinar en recipients diferents i exclusius
- No utilitzar el mateix oli o planxa per cuinar
- Higienitzar totes les Superfícies de la cuina

Actuació de la infermera

Prevenició en les A.A ja diagnosticades

- Guardar i separar els aliment sense al·lèrgens en un altre lloc de la cuina
- Etiquetar els paquets de menjar amb gomets (verd apte i vermell no apte) fent participar al nen
- Tenir a mà la medicació
- Portar l'adrenalina autoinjectable
- Assegurar-se que els familiars , nen i l'escola són coneixedors de l'al·lèrgia que pateix el nen

Facilitar informació a la família en l'escolarització del nen

- Recordar als pares que el la preinscripció han d'entregar un informe mèdic on es detalli l'al·lèrgia que te el nen
- Recordar als pares que han de portar a l'escola els **fulls de protocol d'actuació d' una al·lèrgia a l'escola i l'autorització per administrar la medicació a l'escola**

www.aepnaa.org

**PROTOCOLO DE ACTUACIÓN ANTE
UNA REACCIÓN ALÉRGICA EN LA ESCUELA**

Alumno:	Padre/Representante:	foto niño
Peso: Edad:	Teléfono(s) de aviso:	
Tutor(a) / Profesor(a):	Lugar de la medicación:	
Curso:		

Alérgico/a a: _____

Asmático No **si !** Riesgo mayor para reacciones graves.

PASO 1: EVALUAR Y TRATAR (1)

1		Picazón en boca, leve sarpullido alrededor de la boca o labios, boca hinchada	ADMINISTRAR Adrenalina Alérgico/a/Pediatra
2		Urticaria, ronchas, sarpullido, picor o hinchazón de extremidades u otra zona del cuerpo	
3		Náuseas, dolores abdominales, diarreas, vómitos.	
4		Picor de ojos, ojos rojos, lagrimeo, picor nasal, estornudos de repetición, moqueo abundante	
5		Garganta cerrada, ronquera, tos repetitiva, lengua/párpados/labios/orejas hinchados	ADRENALINA AUTOINYECTABLE 0,15/0,30
6		Respiración entrecortada, tos repetitiva, tos seca, agotamiento, labios o piel azulada.	ADRENALINA AUTOINYECTABLE 0,15/0,30
7		Pulso débil, presión arterial baja, desvanecimiento, palidez, labios o piel azulada.	ADRENALINA AUTOINYECTABLE 0,15/0,30

1) Ante reacciones rápidamente progresivas, aunque los síntomas presentes no sean graves (los recogidos en las viñetas 1 a 4) se recomienda administrar adrenalina (ADRENALINA AUTOINYECTABLE 0,15/0,30) precozmente para evitar la progresión a una reacción grave (síntomas recogidos en las viñetas 5, 6 y 7).
2) En niños con síntomas recogidos en la viñeta 7 (afectación cardiovascular) es conveniente mantenerlos tumbados boca arriba y con los pies en alto.
3) Después de administrar la medicación SIEMPRE se debe llevar al niño a una instalación médica.

PASO 2: AVISAR

LLAMADA DE EMERGENCIA

- 1. NO DEJAR NUNCA AL NIÑO SOLO**
- 2. Llame a urgencias** (Tel.: _____) y comunique que es una reacción alérgica.
- Aun cuando el padre/representante legal no pueda ser contactado, no dude en medicar y llevar al niño a una instalación médica. 1/2

**PROTOCOLO DE ACTUACIÓN
ANTE UNA REACCIÓN ALÉRGICA
EN LA ESCUELA**

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA
DE ALÉRGICOS A ALIMENTOS Y LÁTEX
www.aepnaa.org

AUTORIZACIÓN

El Dr. _____
colegiado nº _____ por el Colegio de Médicos de _____ como
alergólogo/pediatra he revisado el protocolo y prescrito la medicación específica de actuación.

Fecha y firma

Yo, _____
como padre/madre/tutor legal, autorizo la administración de los medicamentos que constan en esta ficha en
mi hijo/a _____
el seguimiento de este protocolo.

Fecha y firma

"De conformidad con el artículo 195 del código Penal, se establece como delito el incumplimiento de la obligación de todas las personas de socorrer a una persona que se halle desamparada y en peligro manifiesto y grave, cuando pudiere hacerlo sin riesgo propio ni de terceros. Igualmente, el artículo 20 del Código Penal indica que están exentos de responsabilidad criminal los que obren en cumplimiento de un deber.

Debiendo indicarse que no existirá responsabilidad de cualquier género si en el uso del deber de socorrer, se produce alguna aplicación incorrecta del medicamento de rescate (adrenalina intramuscular) con el fin de salvar la vida del alérgico."

Webs de consulta

- Normativa de la Generalitat per a les escoles: Departament d'Educació de la Generalitat: “Protocol de l'alumne al·lèrgic a aliments/làtex a l'escola”
http://www.xtec.net/innovacio/salut/pdf/protocol_allergies.pdf
- Associacions d'al·lèrgics alimentaris i làtex: www.immunitasvera.org
www.aepnaa.org
- Sociedad Española de Inmunología Clínica i Alergia Pediàtrica: www.seicap.es
- Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica : www.scic.org
- www.seicap.es/familiares.asp

Activitat Comunitària: escola/llar d'infants

- Informar als professors i cuidadors del nen de les situacions de risc a l'escola (classe, menjador , celebracions de festes i sortides)
- en el menjador vigilar que el nen no comparteixi menjar ni coberts ni plats amb altres nens .
- Facilitar informació al professorat de com reconèixer una reacció al·lèrgica alimentària i de com administrar l'adrenalina autoinjectable i assegurar-se que el nen la porti i que hi hagi a la farmaciola de l'escola i vigilar la caducitat.

**Àrea Integral
de Salut**
Barcelona Esquerra

C S B Consorci Sanitari de Barcelona
Ens públic de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona
adscrit al Servei Català de la Salut

Corporació Sanitària de Barcelona

PRESENTACIÓ CAS CLÍNIC

CAS CLÍNIC

MOTIU DE CONSULTA

- **Lactant de 5 mesos**
- **La mare truca a consulta per comentar a la seva infermera que el nen ha vomitat i li ha sortit una erupció a la cara. Està molt ploraner**
- **Feia poc havia pres un biberó (iniciada lactància artificial fa 3 dies, sembla que no li agradava i ahir va vomitar 2 vegades)**
- **La infermera el rep a la consulta i realitza l'anamnesi´.**

➤ Què li passa?

Li ha sortit una erupció a la cara

➤ **Des de quan?** Aquest mati després del biberó (fa 3 dies que ha iniciat la lactància artificial ja que m'incorporo a la feina properament)

➤ **Té altres problemes?** Està molt ploraner

Anamnesi

- **Ha tingut malalties últimament? No**
- **Antecedents Familiars?** La infermera revisa història a l'eCAP
 - Mare dermatitis atòpica i HTA
 - Multial.lèrgies a la família materna
- **Simptomatologia acompanyant?** Ahir va vomitar 2 vegades

Valoració

Signes i Síntomes atribuïts a A.A

Reaccions cutànies: són les més freqüents

- **Ronxets vermells**, urticària, èczema
- inflamació de cara o extremitats
- Picor o inflamació de llavis, llengua o boca

Reaccions digestives:

- Dolor abdominal
- Nàusees
- **Vòmits** i/o diarrees

Valoració de la infermera

El Victor és un lactant de 5m alimentat amb lactància materna exclusiva fins fa 3 dies. La mare s'incorpora a la feina properament i vol compaginar l'alletament matern amb lactància artificial i fa 3 dies que li està donant biberons

Està actiu i presenta una **erupció a la cara**, està **molt ploraner** i des de que ha iniciat la lactància artificial, **ha vomitat 2 vegades**, prepara bé els biberons.

Presenta Antecedent familiar de: **mare amb dermatitis atòpica** i de **multi al·lèrgies familiars**

INTERVENCIÓ D'INFERMERIA

- La infermera explica a la mare que amb aquests símptomes i els antecedents familiars, l'ha de visitar la pediatra.
- Comenta el cas amb la pediatra del nen i és visitat per sospita d'al·lèrgia a alimentària
- Administra el tractament prescrit per la pediatra a la consulta.(si fos necessari)
- Educació Sanitària

“ UN NEN AL·LÈRGIC ÉS UN NEN SA SEMPRE QUE
S'EVITI L' AL.LERGEN QUE LI AFECTA ”

GRÀCIES